

Sondaj privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației, februarie 2012

Sinteză

Standardele de creditare¹ au fost de regulă menținute neschimbate în T4/2011, cu excepția creditelor pentru achiziția de locuințe și terenuri acordate populației. Termenii creditării au fost înăspriți, însă modificările au avut o amploare redusă. Cererea de credite a înregistrat o ușoară creștere în T4/2011 în cazul creditelor ipotecare, fiind în scădere pentru sectorul companiilor nefinanciare și în cazul creditelor de consum.

A. Sectorul companiilor nefinanciare

- **Standardele de creditare** au fost menținute neschimbate în T4/2011. Instituțiile de credit anticipează o înăsprire pentru T1/2012 pentru toate tipurile de credit, cu o amploare mai ridicată pentru sectorul IMM, precum și pentru finanțările corporațiilor pe termen lung.
- **Termenii creditării** au cunoscut o înăsprire, manifestată prin introducerea unor clauze contractuale mai restrictive, prin solicitarea de prime de risc adiționale și prin creșterea spread-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M.
- **Cererea de credite** s-a redus marginal în T4/2011, pentru prima dată din T3/2010, evoluția intervenind pe fondul contracției cererii de credite a IMM. Potrivit băncilor, diminuări la nivel agregat - și în speță pentru companiile mici și mijlocii - se anticipează și în T1/2012.
- **Riscurile asociate companiilor** din mai multe sectoare (cu precădere imobiliar, construcții, intermediere financiară și comerț) au fost în creștere în T4/2011. Microîntreprinderile sunt percepute ca având cel mai ridicat grad de risc.

B. Sectorul populației

- **Standardele de creditare** au fost menținute relativ neschimbate în cazul creditelor de consum în T4/2011, însă o înăsprire marginală a intervenit în cazul creditelor ipotecare. Instituțiile de credit anticipează pentru T1/2012 o reluare a ciclului de înăspriri pentru cele două tipuri de credite.
- **Termenii creditării** au înregistrat o înăsprire de amploare redusă în T4/2011: (i) în cazul creditelor imobiliare fiind diminuată ponderea maximă a serviciului datoriei în venitul lunar, în timp ce (ii) în cazul creditelor de consum primează alți factori (posibil venitul minim al debitorilor).
- **Cererea de credite** a avut o evoluție distinctă pentru cele două tipuri de credite: (i) a crescut marginal în cazul creditelor destinate achiziției de locuințe și terenuri, dar (ii) s-a redus în continuare în cazul creditelor de consum. Băncile previzionează o diminuare a cererii de credite noi în T1/2012, pentru ambele categorii de credite.

¹A se vedea Anexa pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia sondajului. Aprecierile privind standardele și termenii creditării, cererea de credit sau riscurile asociate creditării sunt realizate prin prisma soldului conjunctural, care se calculează pe baza răspunsurilor băncilor în aceste privințe (pentru detalii a se vedea Anexa).

A. Creditarea companiilor nefinanciare

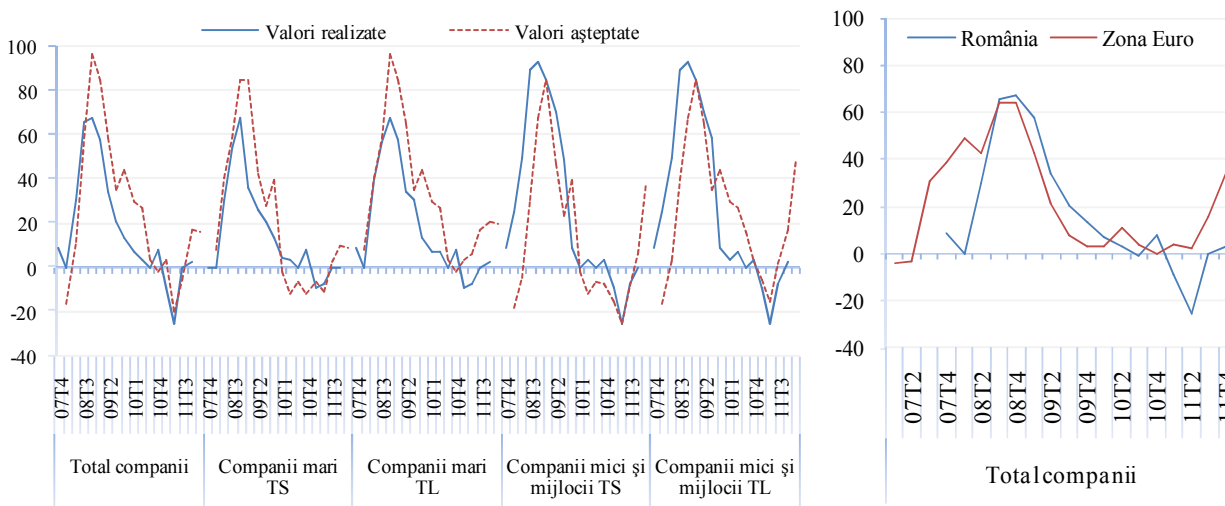
A1. Standardele de creditare

La nivel agregat, standardele de creditare au rămas constante în T4/2011, contrar așteptărilor anterioare ale instituțiilor de credit care indicau o posibilă înăsprire (Grafic 1). Pentru T1/2012 băncile (în procent net de circa 15 la sută) prognozează înăsprirea standardelor de creditare.

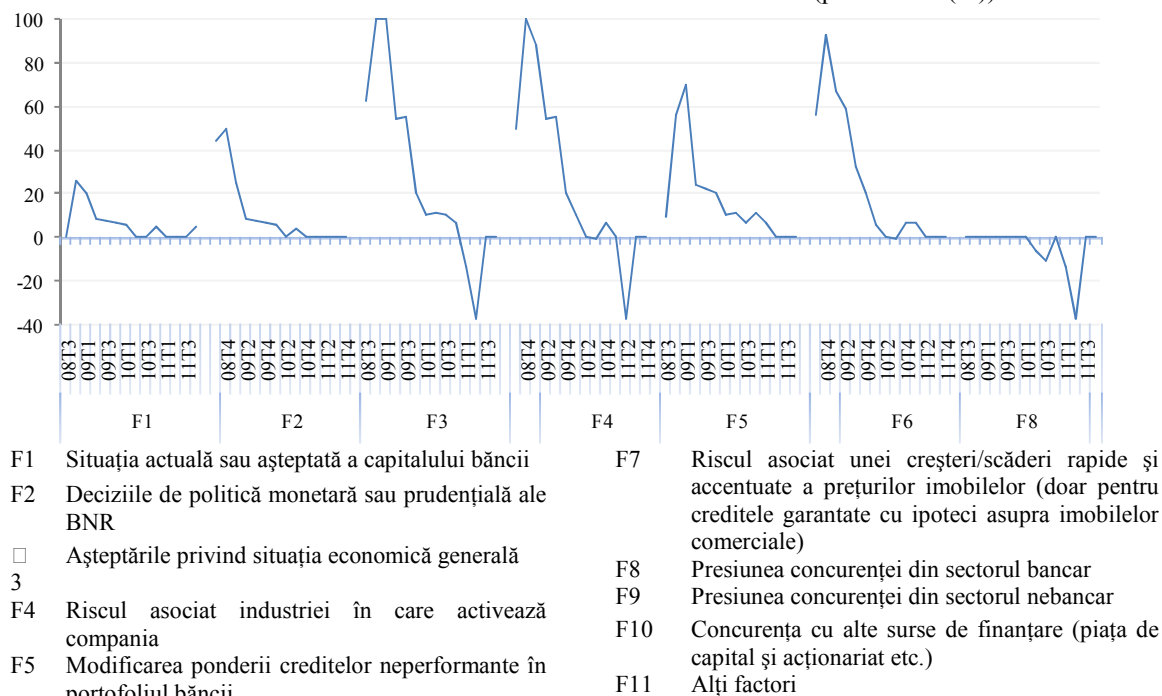
În structură, băncile nu au operat modificări ale standardelor de creditare pentru niciun tip de credit. Pentru T1/2012, instituțiile de credit previzionează înăsprirea standardelor de creditare pentru toate categoriile de companii nefinanciare. Înăsprirea standardelor de creditare vor prezenta o amploare mai ridicată pentru sectorul IMM, precum și pentru finanțările corporațiilor pe termen lung.

Decalajul dintre instituțiile de credit locale și cele din zona euro a continuat să se amplifice în T4/2011 (Grafic 1), acestea din urmă (în procent net de 35 la sută) apelând la o nouă înăsprire a standardelor de creditare pentru toate tipurile de credite acordate companiilor.

Grafic 1- Modificări ale standardelor de creditare (procent net (%))

Grafic 2- Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
 - factorii F7, F9, F10 și F11 nu au suferit schimbări

A2. Termenii creditării

Aversiunea la risc a băncilor se menține ridicată, acestea înăspriind termenii creditării în T4/2011, în speță prin: (i) introducerea de clauze contractuale mai stricte, (ii) prin solicitarea unor prime de risc mai ridicate, dar și prin (iii) creșterea spread-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M (Grafic 3).

Conform raportării băncilor, nivelul LTV² (*loan to value*) pentru creditele aflate în portofoliu la T4/2011 și care sunt garantate exclusiv cu ipotecă a crescut marginal, situându-se la 80 la sută. În cazul creditelor nou acordate în T4/2011, nivelul indicatorului a înregistrat o ușoară scădere comparativ cu trimestrul precedent (la 69 la sută, față de 72 la sută în trimestrul anterior).

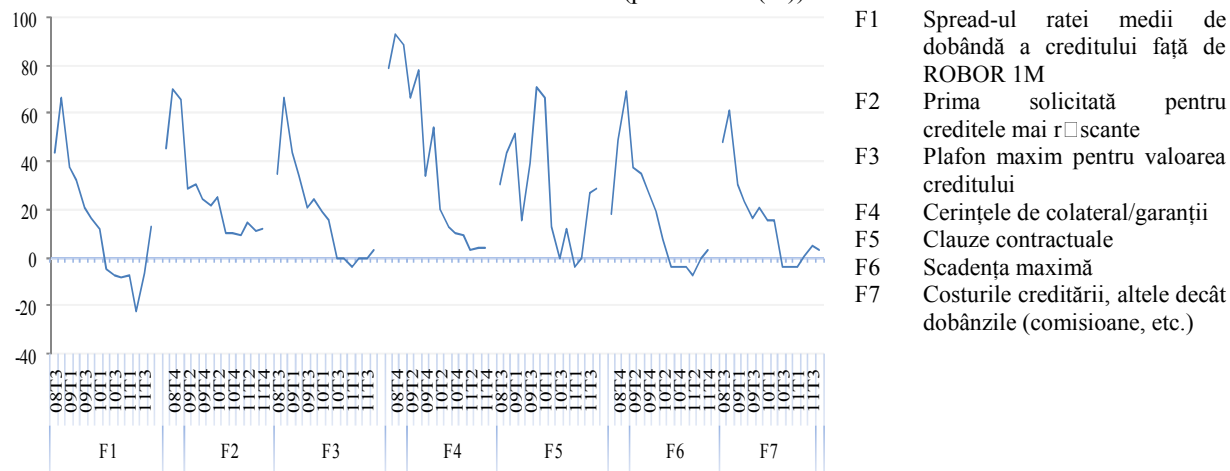
Estimarea pentru pierderea în caz de nerambursare (LGD³) aferentă creditelor care au intrat în starea de nerambursare⁴ s-a menținut relativ neschimbată în T4/2011 (circa 35 la sută).

² Datele referitoare la nivelul LTV trebuie interpretate cu prudență, având în vedere eșantionul posibil mai redus de credite garantate exclusiv cu active imobiliare pentru care este calculat acest indicator.

³ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale indicatorului.

⁴ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

Grafic 3- Modificarea termenilor contractelor de creditare (procent net (%))

- F1 Spread-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M
- F2 Prima solicitată pentru creditele mai rîscante
- F3 Plafon maxim pentru valoarea creditului
- F4 Cerințele de colateral/garanții
- F5 Clauze contractuale
- F6 Scadența maximă
- F7 Costurile creditării, altele decât dobânzile (comisioane, etc.)

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor de creditare

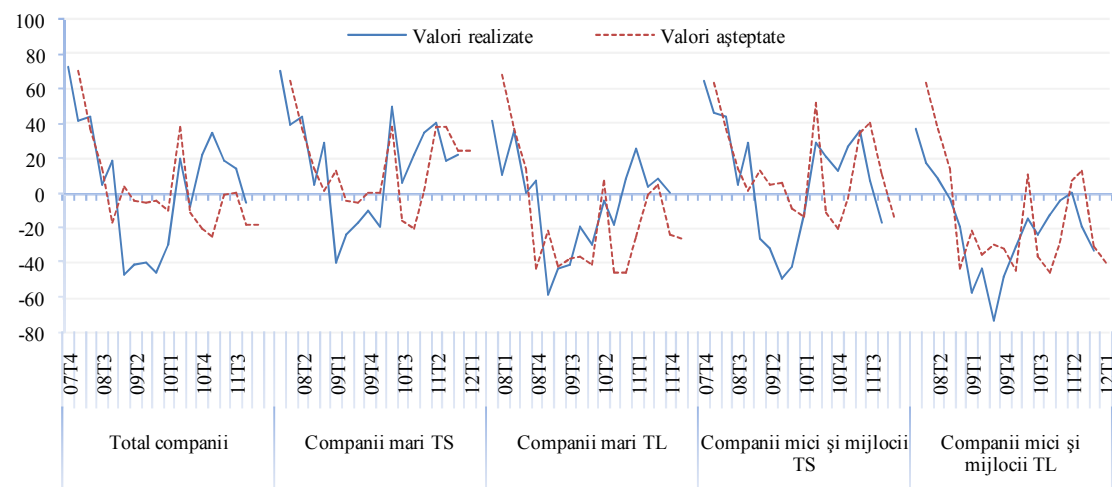
A3. Cererea de credite

La nivel agregat, cererea de credite a companiilor nefinanciare s-a redus marginal în T4/2011, încheind etapa de creștere caracteristică ultimelor patru trimestre (Grafic 4).

Singurul segment al creditării pentru care cererea a fost în creștere în T4/2011 îl reprezintă finanțarea pe termen scurt a corporațiilor. Cererea de credite noi pentru segmentul IMM s-a diminuat pe ambele maturități, băncile prognozând continuarea acestei evoluții și în T1/2012.

Potrivit băncilor, nevoile de finanțare pe termen scurt ale corporațiilor vor crea o cerere adițională de credite în T1/2012, în timp ce pentru cererea de credite pe termen lung se previzionează o scădere.

Grafic 4- Dinamica cererii de credite (procent net (%))

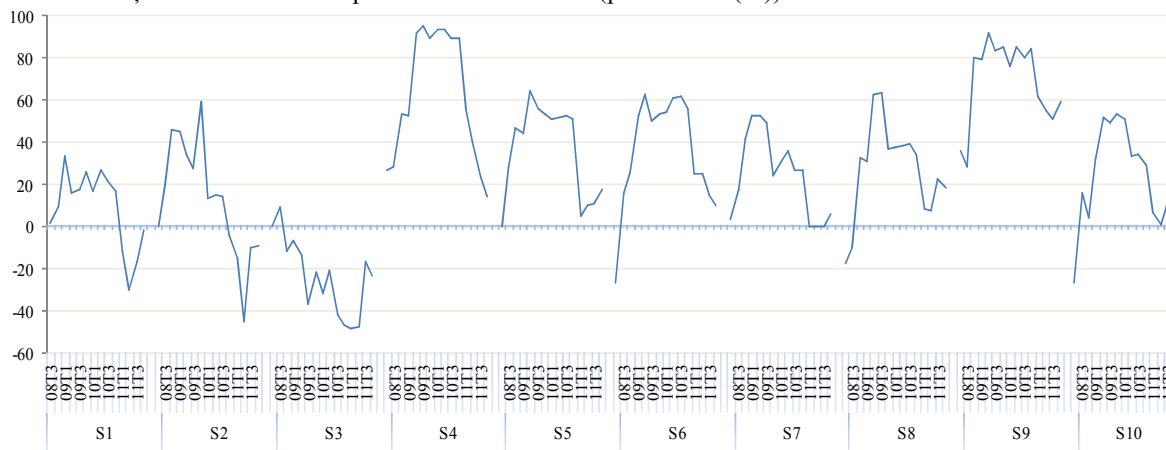

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

A4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare

Potrivit băncilor, numărul sectoarelor care cauzează presiuni asupra sectorului bancar a crescut. Alături de sectoarele imobiliar și construcții, care au reflectat constant aversiunea la risc a băncilor, riscul de credit a fost perceput în creștere în T4/2011 și pentru următoarele sectoare: intermediere financiară, comerț, alte servicii și turism (Grafic 5). Companiile care activează în sectoarele energie și industrie sunt considerate ca având risc de credit în scădere.

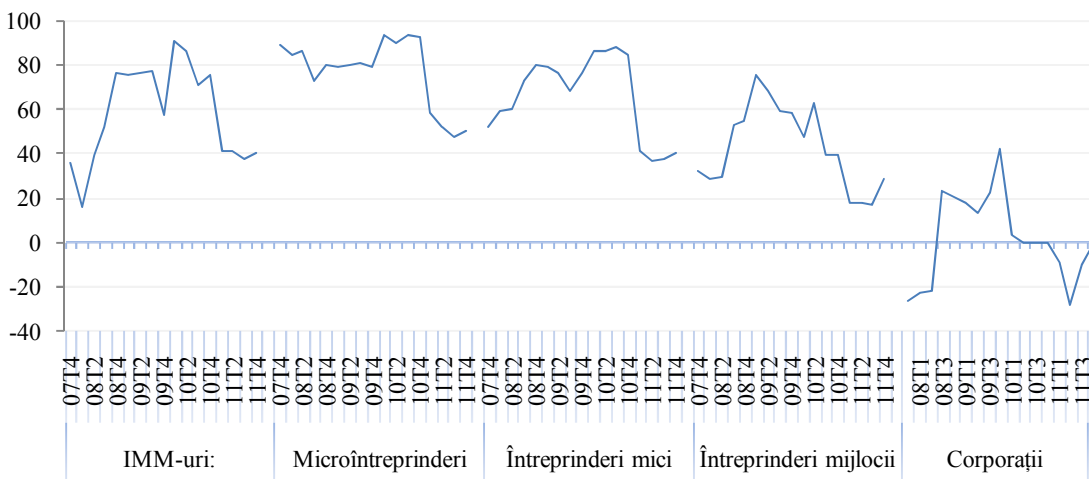
Grafic 5- Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate (procent net (%))

S1	Agricultură, piscicultură	S5	Comerț	S8	Intermediere financiară
S2	Industrie	S6	Turism	S□	Tranzacții imobiliare
S3	Energie	S7	Transport, comunicații, Poștă	S10	Alte servicii

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

Grafic 6- Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

În funcție de dimensiunea companiei, microîntreprinderile sunt în continuare considerate de majoritatea instituțiilor de credit ca având cel mai ridicat grad de risc (în procent net de circa 50

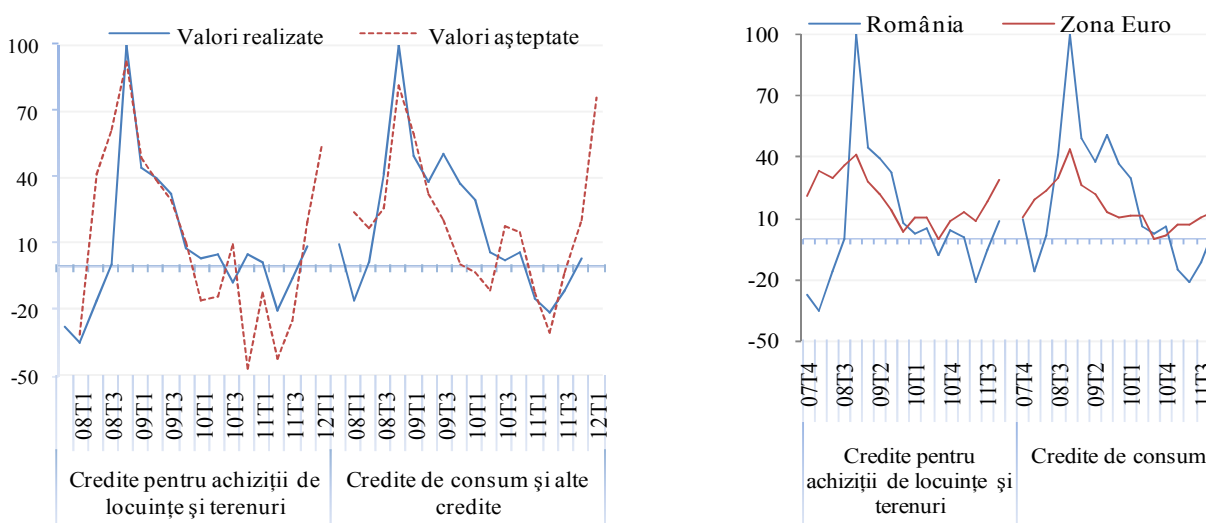
la sută, Grafic 6). Riscul asociat corporațiilor s-a menținut constant în T4/2011, potrivit băncilor, după trei trimestre în care acestea erau privite ca având un risc în scădere.

B. Creditarea populației

B1. Standardele de creditare

Standardele de creditare au fost înăsprite în T4/2011 în cazul creditelor ipotecare, însă au fost menținute relativ neschimbate în cazul creditelor de consum (Grafic 7). Această tendință de înăsprire a standardelor de creditare se manifestă și în rândul băncilor din zona euro, cu o amploare mai ridicată însă pentru creditele ipotecare, măsurile de înăsprire fiind probabil consecința situației economice fragile și a perspectivelor incerte de revenire economică.

Grafic 7 - Modificarea standardelor de creditare a populației (procent net (%))

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, februarie 2012

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
- valorile așteptate privesc atât standardele, cât și termenii creditării

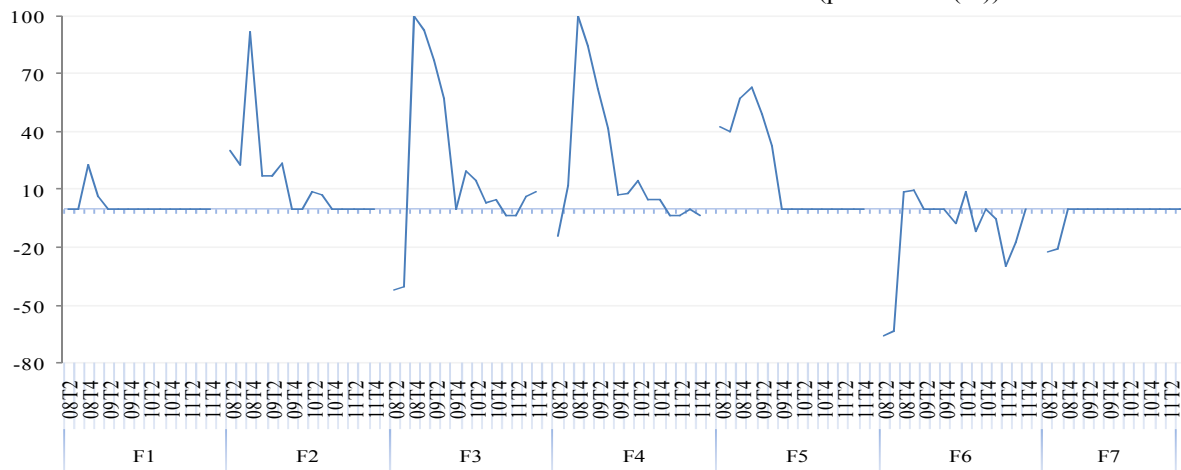
Instituțiile de credit anticipează pentru T1/2012 o reluare a ciclului de înăsprire pentru cele două tipuri de credite, cu o amploare mai ridicată în cazul creditelor de consum. Situația este diferită în rândul băncilor din zona euro, previziunile de înăsprire a standardelor de creditare vizând în special creditele ipotecare.

B2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)

Conform băncilor, așteptările privind situația economică generală au condus la înăsprirea standardelor de creditare pentru creditele ipotecare (Grafic 8). Nu s-au înregistrat modificări

substanțiale pentru ceilalți factori ai creditării, care să aibă un impact asupra standardelor de creditare.

Grafic 8 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

F1 Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră

F2 Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR

F3 Așteptările privind situația economică generală

F4 Așteptările privind piața imobiliară (modificarea probabilității apariției unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor)

F5 Modificarea ponderii creditelor neperformante pentru locuințe în portofoliul băncii

F6 Modificarea concurenței din sectorul bancar

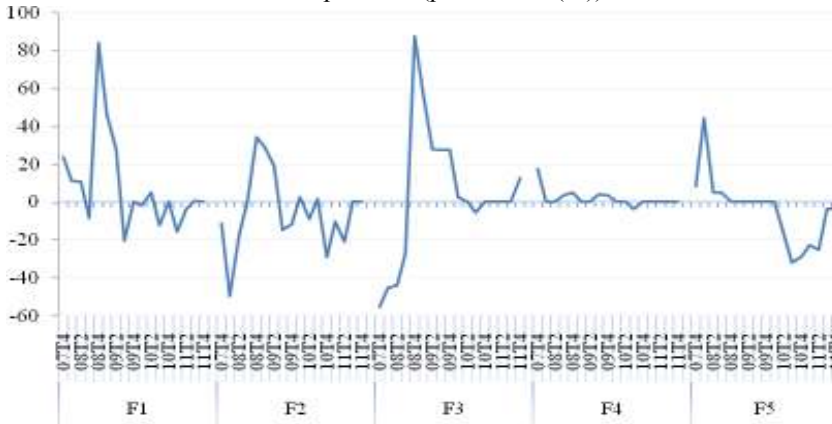
F7 Modificarea concurenței din sectorul nebanca

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

O parte din instituțiile de credit (în procent net de circa 10 la sută) au apelat la o diminuare a ponderii maxime a serviciului datoriei în venitul lunar în T4/2011.

Grafic 9 – Termenii creditării ipotecare (procent net (%))

F1 Spread-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M

F2 Pondere maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV)

F3 Pondere maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar

F4 Scadența maximă

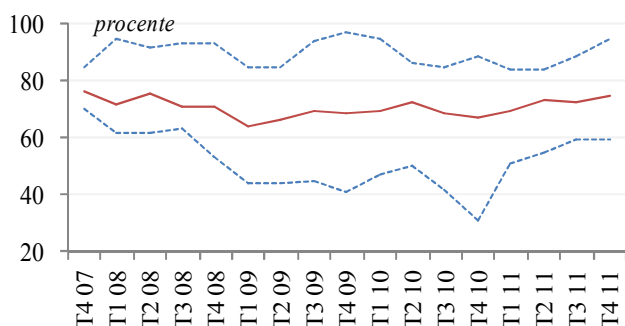
F5 Costurile creditării, altele decât dobânzile (comisioane, etc.)

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor creditării

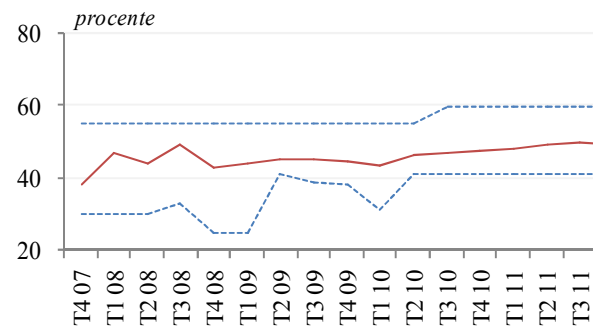
Valoarea medie a LTV (*loan to value*) pentru creditele nou acordate în T4/2011 a crescut ușor, situându-se în jurul valorii de 75 la sută (Grafic 10). La nivelul întregului portofoliu s-a înregistrat o tendință asemănătoare, valoarea LTV ajungând la 78 la sută (Grafic 11).

Gradul mediu de îndatorare s-a menținut relativ nemodificat atât în cazul creditelor nou acordate în T4/2011 (47 la sută, Grafic 12), cât și la nivelul întregului portofoliu de credite ipotecare (49 la sută, Grafic 13).

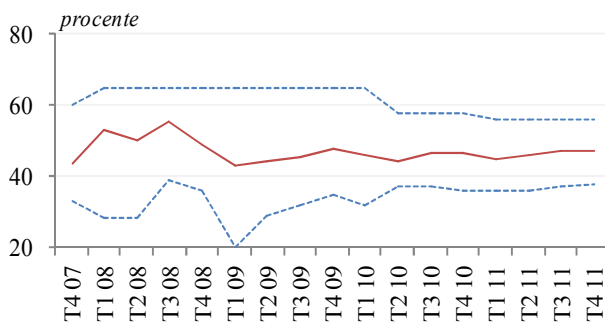
Grafic 10 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

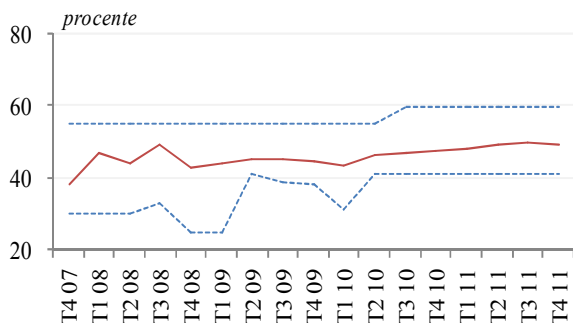
Grafic 11 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

Grafic 12 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

Grafic 13 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

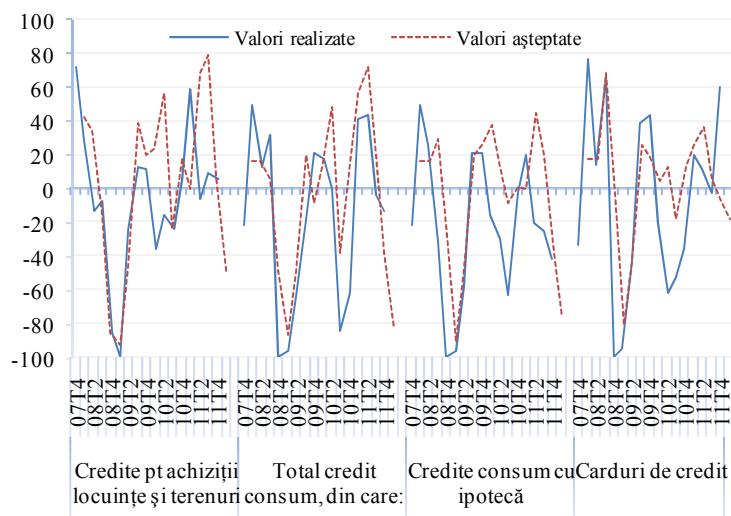
(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor la locuințe

Cererea populației pentru credite noi destinate achiziției de locuințe și terenuri a crescut marginal în T4/2011, conform așteptărilor anterioare ale băncilor (Grafic 14).

Având în vedere evoluția sub așteptări a cererii de credite din ultimele două trimestre, precum și previziunile de înăsprire a standardelor de creditare, băncile anticipează accentuarea tendinței de diminuare aferentă T4/2011 în perioada următoare (T1/2012).

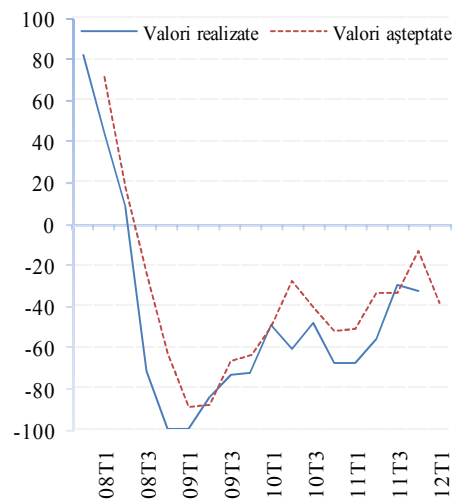
Conform băncilor, prețul locuințelor s-a aflat și în T4/2011 pe un trend descendent, marcând al treilea an și jumătate de scăderi (Grafic 15). În procent net de circa 40 la sută, băncile anticipează o continuare a tendinței și pentru T1/2012.

Grafic 14 – Modificarea cererii de credite (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

Grafic 15 - Evoluția prețului locuințelor conform aprecierii băncilor (procent net %)

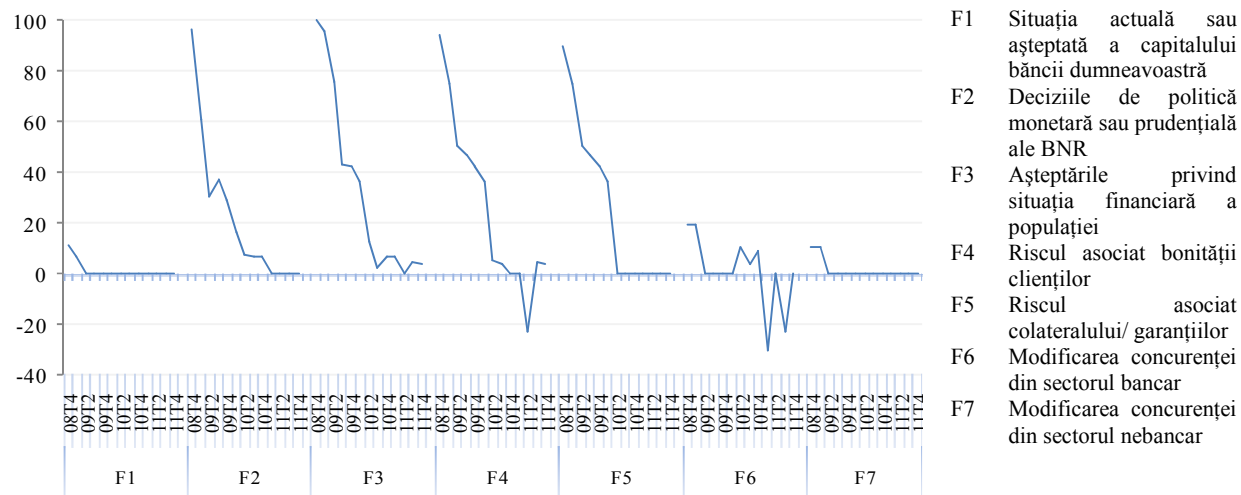

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o majorare a prețului locuințelor

B3. Aspecte specifice creditului de consum

Potrivit băncilor, înăsprirea standardelor de creditare în T4/2011 a fost cauzată de: (i) înrăutățirea așteptărilor privind situația financiară a populației și de (ii) riscul asociat bonității clienților (Grafic 16). În perioada de analiză nu s-au înregistrat modificări notabile pentru ceilalți factori.

Grafic 16 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

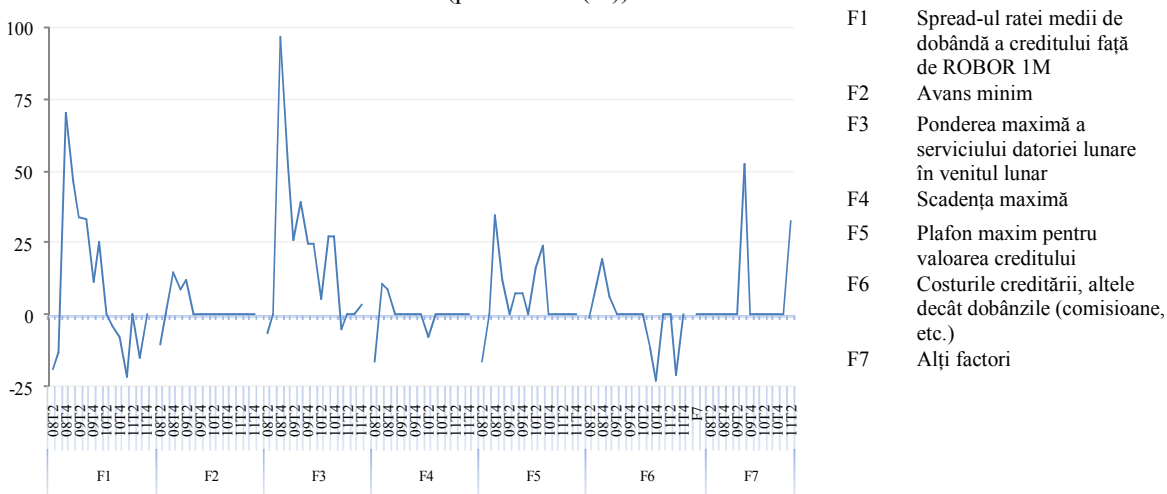

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Alături de gardul maxim de îndatorare, alți factori au majorat de asemenea restrictivitatea termenilor de creditare în T4/2011 (de exemplu, impunerea unui venit minim acceptat de bancă pentru acordarea unui credit sau încorporarea cerințelor noii reglementări privind creditele destinate persoanelor fizice, Grafic 17).

Grafic 17 - Termenii creditului de consum (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

Cererea pentru creditele de consum a scăzut adițional în T4/2011, ca urmare a reducerii cererilor pentru creditele de consum garantate cu ipotecă (Grafic 14). Solicitățile pentru cardurile de credit au crescut în perioada de analiză, depășind așteptările anterioare ale băncilor.

Potrivit instituțiilor de credit (în procent net de peste 80 la sută), se anticipează o diminuare suplimentară a cererii pentru creditele de consum, în special pentru creditele de consum garantate cu ipotecă, posibil pe fondul înăsprii standardelor de creditare.

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD⁵)

La nivel agregat, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare⁶ în T4/2011 s-a situat la 42 la sută. LGD pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și pentru cardurile de credit se menține cea mai ridicată (70, respectiv 60 la sută), în timp ce pentru creditele imobiliare și cele de consum garantate cu ipotecă LGD se situează în jurul valorii de 20 la sută.

⁵Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale acestui indicator.

⁶ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

Anexă

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80% din creditare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit),
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreeate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.),
- riscurilor asociate creditării,
- cererii de creditare,
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva **procentului net**.

În cazul întrebărilor care se referă la *standardele de creditare*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriș standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la *cererea de credite*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni și așteptările privind următoarele trei luni.